

● Húszezer éve már ismerték a helikopter működési elvét Nobel-díjas tudós járt Szegeden

Azt mondja, ne kérdezem általános dolgokról, a nagy „miért”-ekről. Mert ő nem Jézus Krisztus, hogy válaszolni tudjon. Azt mondja, az életéről se kérdezem. Arról inkább egy taxifórral beszélgessek, vagy bárkivel az utcán, mert ők biztosan többet tudnak. Így kezdődött az interjúm Carleton Gajdusekkel, a magyar-szlovák származású amerikai virológussal, akit kergemarhakór-kutatásaiért 1976-ban orvosi Nobel-díjjal tüntettek ki. Végül azután mégis választ kaptam néhány „miért”-re.

● A felmérések szerint nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon igaz, hogy a fiatalok elfordulnak a természettudományoktól. Felelős ezért az oktatás?

– Nagyon sok kollégám azzal a szándékkal oktatja a természettudományokat, hogy egy új Tellert vagy Einsteint fedezzen fel. Ez nyilvánvalóan éppen olyan értelmetlen, mint csak azért tanítani zenét, hogy Mozartot, Bachot vagy Vivaldit ki neveljük. Ebben esetben szinte az összes gyerek eldobhatná a hegedűt vagy a fuvalót. A zsenik majd „kipattannak” maguktól, az iskolában inkább a többiekkel kellene foglalkozni, és azt kellene eldönteni, mire van szükségük a tudományból a mindennapjaikban.

● A magyar iskola meglehetősen túlterheli a gyerekeket, mert egyre nagyobb mennyiségű ismeretanyagot akar velük megtanítani. Mi erről a véleménye?

– Meggyőződésem, hogy a természettudomány génuszi életük során jóval többet foglalkoztak – és több pénzt is kerestek – mással, mint a tudománnyal. Sportoltak, kertészkedtek, zenéltek. Albert Einstein jóval több energiát fordított arra, hogy közepes színvonalon zenéljen vagy csapnivalóan kertészkedjen, mint zseniális tudományos felfedezéseire. Isaac Newton is legfeljebb egy százalékban foglalkozott fizikával, 99 százalékban pedig a Biblia kronológiájával, asztrológiával. Igen babonás volt, és szívesen jósolt házassulandóknak a csillagok állá-

Carleton Gajdusek: Az udvarlás érdekesebb, mint a fizikaóra. Ez az élet rendje. (Fotó: Schmidt Andrea)

Egy különleges „névjegy”

Carleton Gajdusek magyar-szlovák családban született New Yorkban. Édesanyja egy „hiperromantikus” magyar volt, aki megtanította mások hitének tisztelésére. Családjukban soha nem fogott ki a kolbász és a töltött káposzta. Nyolc éves korában megtanult egyiptomi hieroglifákat olvasni a New York-i Kulturális Múzeumban. Gyerekkorában sokat vakációzott Szlovákiában a nagyszülőknél, ahol cigány gyerekekkel játszott, és megtanulta, hogyan lehet kinyerni

a mákgubó ópiumtartalmú nedvét. Kiváló kapcsolatteremtő képessége is hozzájárult a kergemarha-kórra vonatkozó felfedezéséhez. Sokat beszélgetett az új-guineai emberekkel, és rájött, hogy a legveszélyeztetettebbek azok, akik – tiszteltük jelöl – emberi húst is fogyasztanak.

Elmélete igazolódott; a kannibalizmus megszűnt után a járvány is megszűnt, dr. Gajduseket pedig Nobel-díjjal tüntették ki.

sából. Ezt figyelembe kell vennünk, amikor azt látjuk, hogy a gyerekeink jóval nagyobb lelkesedéssel járnak focimeccsre és rockkoncertre, mint fizika órára. Lányokkal jární és udvarolni izgalmasabb – ez az élet rendje másfél millió éve. Ha ez elen megpróbálunk harcolni, nem fogunk győzni.

● Hogyan lehet meghúzni a határt: mi az a természettudományos, technikai műveltség, amire mindenkinek szüksége van?

– Ez a határ mindenkinél más és más. Attól, hogy valaki használ egy technikai eszközt, nem kell annyit tudnia róla, mint annak, aki tervezte és megcsinálta. Nem hiszem például, hogy a világ legna-

gyobb tudósai közül túl sokan meg tudnának javítani egy faxgépet – bár lehet, hogy pontosan ismerik működési elvét. De nem is várható el tőlük, hogy tudják. Vagy: ismernek egy kiváló szakácsot, bármit megfőz, a kínai ételektől a palacsintáig. Nem hiszem, hogy bármit is tudnia kellene a proteinek biofizikájáról ahhoz, hogy hasznos és sikeres legyen a maga területén. Az oktatás minden szintjén meg kell találni, hogy mit kell tanítani, és meg kell gyógyítani a diákokat arról, hogy hasznos, amit tanulnak.

● Éppen ez az, ami a legnehezebbnek tűnik.

– Szerintem itt semmi újat nem kell kitalálni. Mindannyian tudjuk, hogy a gye-

rekek képesek az egész Larmousse Lexikont végignézni a számítógépen; ha viszont a kezükbe adjuk az Enciklopédia Britannica egy kötetét, azonnal elalszanak rajta. Hiába visszük el a gyerekeket a Louvre-ba, legszívesebben kint maradnak a szökőkútnál. Ugyanakkor hajlandók ezrediknek beállni a sorba az Űrkutatási Múzeumnál. Mindezt azt bizonyítja, hogy igenis meg lehet ragadni a figyelmüket a természettudománnyal: megfelelő megközelítéssel. De le kell számolni az illúziókkal: attól, hogy imádják tévén nézni a Csillagok Háborúját, még nem fogadják tévén nézni a Csillagok Háborúját, még nem fogadják a tévékészülék.

● Említette a számítógépes tanulást. Sokan azt

mondják, ez rengeteg veszélyt rejt.

– Én is azt gondolom, hogy nagyon veszélyes, ha a gyerekeket túl korán a számítógép elé ültetjük. A megszállottan számítógépezők nem látják maguk körül a létező világot. Csak szobákban élnek, és minden információt abban a szobában, arról a képernyőről szereznek be. Ki sem alakul bennük az igény, hogy kimenjenek, és maguk győződjenek meg a dolgokról. Nem véletlen, hogy a világ számítógép-génuszainak nagy részének agyműködése eltér a normálistól. Nemcsak lelki torzulásokról van szó, hanem az érzékelés elsorvasdásáról. Minden normális ember idegrendszerébe kódolva van – az orvítamadások kivédése végett –, hogy azonnal érzékeli az oldalról és a hátulról felé tartó mozgást. Az az ember viszont, aki állandóan egy ingerszegény szobában ül, és mozgás csak az orra előtt levő képernyőn van, elveszítheti ezt a képességét. Fogyatékosává válik, a számítógép rabszolgája lesz. Ez persze jó az üzleti szférának, mert kiváló olcsó munkaerő lesz belőlük. Ugyanakkor a számítógéphasználók intelligencia-teljesítménye csak töredéke annak a cigánygyerekének, aki be akar csapni amikor elad nekünk valamit. Azoknak az időskorú embereknek, akik modern eszközök és fegyverek nélkül hatalmas vadállatokot ejtettek el az erdőben, jóval intelligensebbeknek kellett lenniük, mint a komputer virtuozáinak.

● Mi következik ebből az oktatásra nézve?

– Vissza kell térni a tanulás természetes, evolúciós rendjéhez. Az én szakácsom azért képes azonnal elsajátítani bármilyen étel elkészítését, mert természetes módon tanult. A családban mindig továbbadódott az a tudás, amire szükség volt. A tudást nem szabad misztifikálni. A helikopter működési elvét a modern kor egyik találmányának tekintjük. Pedig régészeti leletek bizonyítják, hogy húszezer évvel ezelőtt Peruban a gyerekek már olyan játékkal játszottak, amely ugyanezen az elven működött. Vagyis nem a gondolatnak kellett fejlődnie ahhoz, hogy helikopterekben utazhassunk, hanem a technikának.

Keczer Gabriella

● Tárgyalóképes partnerként kell fellépni

Szuverenitás és EU-tagság

Milyen alkupozióióból tárgyalhat Magyarország az EU-csatlakozásról? Mennyire szuverénnek az uniós tagországok? Ilyen és ehhez hasonló kérdések osztrák meg hazánkban a csatlakozás feltételeit latolgatókat. Az azonban tény: eredményesen csak akkor lehet működni, ha a közös célokat mindenki egyaránt fontosnak tartja.

Hazánk uniós csatlakozásának esélyeiről, az ezzel kapcsolatos aktuális feladatokról tartott előadást a közelmúltban Szegeden dr. Balogh András, a Magyar Külügyi Intézet igazgatója, lapunk néhány kérdésére töle kértünk választ.

● A csatlakozást köztudottan több feltételhez köti az uniós. Milyen esélyt lát arra, hogy a tárgyalások során megfelelően képviseljük az ország érdekeit?

– Természetesen nem mondhatunk le arról, hogy reálisan felmérjük adottságainkat, közvetlen érdekeinket. Ugyanakkor azt is tudomásunk kell venni, hogy mi akarunk belépni ebbe a „klubba”, azaz nekünk illik alkalmazkodni. Egy biztos: a jogharmonizáció feltételeit mindenképpen meg kell teremteni.

● Sokak szerint uniós

tagságunk együtt jár majd azzal, hogy lemondunk szuverenitásunk egy részéről. Ez pedig a rendszerváltást megelőző idők emléke miatt negatív felhangokat vált ki.

– Valóban, akadnak akik államok feletti képződményként tartják számon az uniós, míg mások szerint az egy gazdasági, kereskedelmi társulás, amely nem érinti szuverenitásunkat. Véleményem szerint ez utóbbi állítás nem igaz. Az uniós működőképességének ugyanis éppen az az alapja, hogy meghatározott, közös elvek szerint működik. Közép-Kelet-Európának is tudomásul kell vennie: bizonyos kérdésekben nem hozhat önálló döntést. Példaként említendő: a halálbüntetést sem alkalmazhatnánk Magyarországon, mert az ellenkezik az uniós joganyaggal. De az euró bevezetése is azt támasztja alá, hogy a jelenlegi tagországok lemondanak saját pénzük használatának jogáról.

● Beszélhetünk-e egyáltalán alkupozióióról?

– Természetesen, de annak részleteit még tisztázni kell, hogy tárgyalóképes ismeretekkel rendelkezhesünk. Emellett nem szabad elfeledkezni arról sem, hogy céljaink érvényre juttatásához támogatókat kell találnunk az uniós tagországok között.

N. Rácz Judit

Angolnahalászok boldogsága

● Siófok (MTI)

A balatoni angolnahalászok kifejezetten örülnek a csapadékos, szeles, a nagy többség számára kifejezettem kellemetlen időnek – közölte Szakál Tamás, a Balatoni Halászati Rt. koordinációs igazgatója.

Véleményük, mint hozzá-tette, természetesen nem egészen érdektelen. Az van a háttérben, hogy az angolnák kihasználják az északi szél által előidézett vízáramlást, s ennek hátán elindulnak a Sió-csatorna torkolata felé, amelynek zsilipjeit a Balaton magas vízállása miatt az idén szokatlanul korán, már most meg kellett nyitni.

A zsilipeknél elhelyezett

angolnacsapdákon pedig naponta 0,5 jobb esetben 1 tonna hullámhátan vonuló angolna is fennakad.

A kifogott halakat szinte teljes egészében Olaszországba és Németországba exportálja a halászati részvénysárság. A hazai piacon ugyanis gyakorlatilag nincs vevő a Nyugat-Európában keresett angolnára. Ebben kiegészítő szerepet játszik 1500 2000 forintos kilónkénti ára is.

Az ez idő tájt még szokatlan balatoni angolnahalászat, a tervek szerint addig tart, amíg a vízállás miatt nyitva kell tartani a Sió-csatorna zsilipjét – mondta végül az igazgató.

Budapesti székhelyű pénzintézet

alábbi, volt banküzemi ingatlanját kínálja eladásra:

Szeged, Tisza Lajos krt. 7-9.
579 m²

Az ingatlan a város központjában található.

Érdeklődni lehet:
Tel.: 353-1000/498 és 407-es mellék.

6720 Szeged,
Deák F. u. 34.
Tel.: (62) 424-565

AZ ÉRTÉKRE HANGOLVA

MOST TÖZSDÉZZEN KEDVEZMÉNYESEN!*

0,25%
+2.000,- Ft teljesítési díjjal

* Kedvezményes ajánlatunk az 500.000,- Ft egyedi árfolyamérték feletti megbízásokra vonatkozik és az OMEGA 1999. szeptember 4-i koncertjéig érvényes!

WSKER

AJÁNLATA

SZEGED, TEXTILGYÁRI ÚT 3.
(Tel.: 62/472-338). Nyitva: h.-p.: 8-17 óráig, szo.: 9-12 óráig.

720 ml-es befőttesüveg 39 Ft + tető 13 Ft
1700 ml-es befőttesüveg 100 Ft + tető 25 Ft

A tv-reklámból ismert Ball üvegek

250 ml-es 191 Ft 500 ml-es 213 Ft
1 l-es 255 Ft 2 l-es 341 Ft

SZÖNYEG, PVC-PADLÓ, PARKETTA

LAMINÁLT SZALAGPARKETTA 1990 Ft/m²-től
PADLÓSZÖNYEGEK 690 Ft-tól

PVC (200, 300, 400) 490 Ft/m²-től
KÖZÉPSZÖNYEGEK 200x300 már 8290 Ft-tól

Parketta lerakás féláron!
ÚJDONSÁG! Filc alátétes padlószőnyeg bevezető áron!

INGYENES parkettaalátét, házhoz szállítás.

OTP-HITELLEVELET IS ELFOGADUNK.
DIEGO Padlóburkoló Szaküzlet,
Szeged, Moszkvai krt. 4., tel.: 20/9577-358.